

JASNY (1466) *ai*

a *jasne*.

comp i sup -jaśniejszy (50 + 262), -j(e)śniejszy (4), *skrót*: N. (6); -j(e)śniejszy *ZapWar* (1); -jaśniejszy : -j(e)śniejszy *LibLeg* (26 : 3); -ejszy (120), -(e)jszy (293). *sup* nã- (255), n(a)j- (1), *skrót*: N. (6); na- : n(a)j- *ActReg* (4 : 1); nã- (175), na- (7), n(a)- (73); na- *HistRzym* (1), *SkarŻyw* (2); nã- : na- *RejPs* (1 : 4).

sg m N jasny, jaśniejszy, nãjaśniejszy (165). $\diamond$ *G* jasného, nãjaśniejszého (59); -ého (28), -(e)go (31). $\diamond$ *D* jasnému, nãjaśniejszému (33); -ému (12), -(e)mu (21). $\diamond$ *A* jasny, nãjaśniejszy (54), jasného, nãjaśniejszého (8); -ého (7), -(e)go (1). $\diamond$ *I* jasnym, jaśniejszym, nãjaśniejszym (28), jasn(e)m, nãjaśniejsz(e)m (4); -(e)m *MurzHist* (1), *RejPs* (2); -ym : -(e)m *LibLeg* (2 : 1). $\diamond$ *L* jasnym, nãjaśniejszym (11). $\diamond$ *V* nãjaśniejszy (75). $\diamond$ *f N* jasną, jaśniejszą, nãjaśniejszą (197); -ą (175), -(a) (22). $\diamond$ *G* jasnej, nãjaśniejszej (40), jasné (1) *OpecŻyw*, ~ -ěj (8), -(e)j (32). $\diamond$ *D* jasn(e)j, nãjaśniejsz(e)j (30), jasnyj (1) *MurzHist*. $\diamond$ *A* jasną, jaśniejszą (48). $\diamond$ *I* jasną (25). $\diamond$ *L* jasnej (19), jasné (1) *OpecŻyw*; ~ -ěj (1), -(e)j (18). $\diamond$ *V* jasną, nãjaśniejszą (7); -ą (6), -(a) (1). $\diamond$ *n N* jasné, jaśniejszé, nãjaśniejszé (113), jasno (3); jasno *SkarŻyw* (2); jasné : jasno *Leop* (1 : 1); -é (10), -(e) (103). $\diamond$ *G* jasného, jaśniejszého, nãjaśniejszého (72); -ého (13), -(e)go (59). $\diamond$ *D* jasnému, nãjaśniejszému (38); -ému : -emu *SarnStat* (3 : 3), -(e)mu (32). $\diamond$ *A* jasné, jaśniejszé, nãjaśniejszé (55); -é (8), -(e) (47). $\diamond$ *I* jasnym, jaśniejszym, nãjaśniejszym (33). $\diamond$ *L* jasnym (15), jasn(e)m (1) *OrzRozm*. $\diamond$ *V* nãjaśniejsz(e) (2). $\diamond$ *pl N m pers* jasny (2) *SeklKat*, jaśni (1) *RejAp*, jaśniejszy, nãjaśniejszy (3) *RejWiz* (2), *SarnUzn. subst* jasné, jaśniejszé, nãjaśniejszé (111); -é (14), -e (1), -(e) (96); -é : -e *KochPs* (1 : 1). $\diamond$ *G* jasnych, jaśniejszych, nãjaśniejszych (51). $\diamond$ *D* jasnym (13). $\diamond$ *A m pers* jasné, nãjaśniejszé (2); -é (1), -(e) (1). *subst* jasné, jaśniejszé (76); -é (5), -(e) (71). $\diamond$ *I m* jasnémi (8), jasnymi (7); -émi *LibLeg*, *GliczKsiąż*, *RejAp* (2), *RejPos*, *GrochKal*, *SarnStat* (2); -ymi *KromRozm II*, *GroicPorz* (2), *BielKron*, *KuczbKat*, *CzechEp*, *WysKaz*; ~ -émi (2), -(e)mi (6). *f* jasn(e)mi (7). *m* jasnymi (23), jasnémi (14); -ymi *OpecŻywList*, *BielŻyw*, *KochSat*, *KuczbKat* (2), *CzechRozm* (6), *CzechEp* (7), *NiemObr* (5); -émi *OrzRozm*, *Mącz* (3), *RejAp* (2), *RejZwierc*, *RejPosWstaw*, *RejPosRozpr* (2), *ModrzBaz* (3), *KochPs*; ~ -émi (1), -(e)mi (13). $\diamond$ *L* jasnych, jaśniejszych (6). $\diamond$ *V m pers* nãjaśniejszy (3). *subst* jasn(e) (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Blyszczący, świecący, wydający blask; lucidus Mącz, Calep, Vulg; splendidus Calep, Vulg; clarus, luminosus, nitidus, serenus Mącz; lucens BartBydg; perlucidus Calep* (285) : *PatKaz III* 121; *BartBydg* 84; *GliczKsiąż* H8; *RejWiz* 34v, 145, 154; *Mącz* 55c, 199c, 201a [2 r.]; gwiazdá iefth kážda iálna s przyrodzenia íwego/ ále iutrzenna iuż co dáley to iálnieyíza aż do wzefcia íłonecznego. *RejAp* 33v, 175; *RejZwierc* 15; iálna ieft zorza/ iafno íłóńce páła *KochPs* 52; *SkarŻyw* 277; *MWilKHist* A3v; *StryjKron* 255; *KochPhaen* 4, 7, 8 [2 r.], 22, 23; *Lucidus Swiatli, iafni. Calep* 620b, 357a, 784b, 1000a; *KochFrag* 18; *WujNT* 201; *Ktore íwiát wielki pod iálnym złotego íłóńcá Kołem/ prowadzą do pewnego końcá. WitosłLut* A5v, A3; *SapEpit* A2.

W połączeniu z nazwą gwiazdy lub gwiazdozbioru (11): *StryjWjaz* A2; *A Phebus iuż puł Niebá* był obiechał iálny *StryjKron* 528; *POd nogámi oglądafz Bootá iálného Pánnę KochPhaen* 4, 3, 13, 14, 18, 19 [2 r.], 23 [2 r.].

W porównaniach (44): *PatKaz II* 59, 82v; *PatKaz III* 113; Rozdzielał wody byftrę ciekące [...] a wciemności nocney iako ogniem iálnem ie gwiazdami ofwiecał. *RejPs* 114v; *Leop Eccli* 50/7, *Is* 18/4; ftworzyciel [...] fłońce iálne iako fwieczę fprawił *RejWiz* 154v, 7v, 122v, 141 v; *RejPosWiecz*² 92v; *RejZwierc* Bv, 100, 104 [2 r.], 149, 177; Miefzkamy w iálnem świetle/ iakoby w gętych ciemnościach [in luce clarissima, tanquam in tenebris densissimis] *ModrzBaz* 144; *StryjWjaz* A2, B2v; A iák Słońce ná niebie Bog nam iálne fprawił/ Ták iálnie fławę twoię Podole obyawił. *PaprPan* V3, Ee3; *SkarŻyw* 81; *StryjKron* 145; *GrabowSet* N4v; *KolakSzczęśl* A2; *WujNT Luc* 11/36; *CzahTr* H4v; *SapEpit* B4v; *SzarzRyt* D4v. Cf »jasny jako słońce«.

W przeciwstawieniach: »jasny ... ciemny (4), szpetny (2), zagaszony« (7): gdy iálne fłońce zaydzye fżpetną burzą. *RejWiz* 7v, 119v; Azafz nie lepiej być iálną pochodnią niżli fwieczę fmierdzącą zágáfzoną? *RejZwierc* 131, 40v; noc naćiemnieyfza V ciebie nád połudné światło iálnieyfza. *KochPs* 203; *KochTarn* 74; *PudłFr* 21.

Wyrażenia: »gwiazda jasna« [szyk 7 : 6] (13): *PatKaz II* 82v; *HistAl* A3, F8v; *RejWiz* 122v, 128v; *BielKron* 138; On vmocnił przepáści/ á niebo gwiazdami iálnemi ochędożył *GrzegRóżn* N4v; *StryjWjaz* B2v; *PaprPan* Ee3; *KochPs* 11; *GórnTroas* 28; *SapEpit* B4v; Kto fię/ gdy niebá chmurá niezákrywa Pátrząc ná iálnych gwiazd bláfki [!]/ niezdumiwa? *SzarzRyt* A3.

»ogień jasny« [szyk 2 : 1] (3): *RejPs* 114v; Gdyż pirrá łáćinnicy ogień iálny zwáli/ Y ftąd też to przezwiłko temu niebu dáli. *RejWiz* 154; *BielKron* 456v.

»jasny płomień« (4): *SienLek* Vvv4; Arkturów iálny płomień górnych náfzladiue Dróg *KochPhaen* 16, 16, 24.

»pochodnia jasna« [szyk 5 : 2] (7): *GórnDworz* L15v; *RejZwierc* 33v, 131, 177, 211v; A drudzy mowią; ifz w nocy przytymże cieie pochodnie iálne zápalone widziano. *SkarŻyw* 368; *StryjKron* 145.

»jasny promień« [szyk 3 : 2] (5): *RejWiz* 176, 177; *RejPosWiecz*² 92v; A wfkok czarnowłofa noc przed nim [słońcem] więdzżálá/ iálnym promienióm iego ftáwić fie nie śmiálá *GórnTroas* 17; *GosłCast* 57.

»słońce jasne« = *nitidus sol* *Mącz*; *sol refulgens* *Vulg* [szyk 13 : 8] (21): *PatKaz II* 59, 82v; gdi pátrzymy w niebo/ gwiazdi niezliczone iálnące/ fłońce bárzo iálne/ kthorego iálnością wfzytek fwiáth bywa ofwiecon y zágrzewan/ [...] widzimy *HistAl* 17; Tákżec gwiazdy y miefiác od fłońcá iálnego/ Popráwuią nadobnie też bláfku fwoiego. *RejWiz* 145, 7v, 90, 145, 154v; *Leop Eccli* 50/7; *Mącz* 247d; *CzechRozm* 192v; *PaprPan* V3; *KochPs* 94; *StryjKron* 702; *CzechEp* 167; *ReszPrz* 4; *WisznTr* 19, 32; *GrabowSet* E; *CzahTr* H4v; fłońcá twarz iálnego/ Promień tráci: iuż ginie iálność światlá tego. *GosłCast* 19.

»jasny jako słońce, niż (nad) słońce jaśniejszy« (9 : 7): *PowUrb* +3; fyn boży [...] ieft iako kwiat nád fłońce iálnieyfły nád ballám wonnieyfły *OpecŻyw* 15, 182v; á ftolec máieftatu krolewfkie⁹⁰ iego będzie tak iálny y ták trwály iako Słońce y Miefiác ná niebie *RejPs* 133; *SeklKat* H4v; Y nád Bogác nic pewnyeyłfego/ á nád fłońce nie yálnyeyłfego nyemáfz. *KromRozm III* B8v, B6v; *RejWiz* 154v, Dd; *RejAp* 84v; *RejZwierc* 84v; vyrzał ná powietrzu krzyfz iálny iako fłońce *SkarŻyw* 396, 279; *ArtKanc* E9; *LatHar* 597, 680.

»jasna (-e) światłość, światło« = *lux splendida Vulg* [szyk 5 : 3] (7 : 1): *FalZioł* III 35a; *Leop Tob* 13/13; *BibRadz* 4.*Esdr* 6/45; *RejAp* 186; *ModrzBaz* 144; Abowiem w pułnocy/ ktorey początek był nowego roku/ niebo iálną y wdzięczną światłością przez krotki czas iálnie świeciło znacząc śmierć Xiążęcią Boleławą Witydliwego *StrykKron* 350; *SkarŻyw* 81; *GrabowSet* X.

»jasna świeca« = *lucerna fulgoris Vulg* [szyk 6 : 1] (7): cnothá cnotliwemu zawnždy iáko iálna świeca przed oczymá fie świeci *RejZwierc* 100, Bv, 40v, 104 [2 r.], 149; *WujNT Luc* 11/36.

»jasna zorza« (7): *RejWiz* 177; *KochPs* 156; *WisznTr* 26, 30; Kwáp fye póki iálné zorze Nie západną w byłtré morze *KochPieś* 35; *KochSob* 71; *KochTarn* 74.

W przen (68) : *PatKaz I* 10; czo yeft szlachethnyeyfzego nad matką bozą czo yafznyeyfzego nad tą która uybrała łoby szwyatłofzcz uyeczną *PatKaz III* 144v, 113, 123; Mądrość człowiecza okázuie fie na twarzy iego iálna [*lucet in vultu eius Vulg Eccle* 8/1]/ á mocny twarz fwoię zmieni. *BielKron* 81; *RejAp* 14, 29, 90v, 137 [2 r.], Dd4; iuz duzá dáie znác/ iz opánowálá ciało/ á fwoią światłością/ iálné vczyniá ciełfne ciemności. *GórnDworz* L17; *RejPos* 196v, 338, 339v; Iálné niebieskie domy Roświeciły fye gromy Ogniftémi *KochPs* 146; *WitosłLut* A6v.

Wyrażenia: »gwiazda jasna« = *stella splendida Vulg, PolAnt* [szyk 9 : 5] (14): *Leop Apoc* 22/16; *BibRadz Apoc* 22/16; fłyzłyz czym fie nam ten Iezus opowieda być/ bo oną gwiazdą iálną o ktorey Prorocy powiedáli *RejAp* 194v, BB, 12v, 190v, 193; Ale iálné my gwiazdy mamy/ ktore nas wiodą [...] Swieci nam iálno krzeft fwięty *RejPos* 36v, 36v [2 r.]; *CzechEp* 318; *LatHar* 505; *WujNT Apoc* 22/16; *SkarKaz* 81b.

»jasny ogień« (2): *RejAp* 85; Bo zazdrość zawnždy cnoćie iálny ogień nieci. *PudłFr* 42.

»jasny płomień« (1): Przeto mnie letnie tyka/ On iálny płomień z ognia twej miłości. *GrabowSet* F4v.

»jasna pochodnia« [szyk 6 : 1] (7): *BibRadz I* *3v; *RejAp* 85; *RejPos* 339, 346; W łkromności człowiek s poćciwą poftawą/ Ten ieft pochodnią iálną wżytkim prawą. *RejZwierc* 219, 130v; *WujNT* 514.

»promień jasny« [szyk 2 : 1] (3): *OpecŻyw* 13v; *BielKron* 35; Po wielkiew mgle y chmurnych á niewdzięcznych obłokách/ rołterkow ftarych/ iálné nam požádánye iedności promienie záświeciły. *SkarJedn* 269.

»jasna («e) twarz, obliczność, oblicze« [szyk 6 : 1] (5 : 1 : 1): Aczkolwiek zárzucili fidłá zewłfád námię [...] ále gdy ty vkażefz iálną obliczność nádemną fwoię łami oni dobrowolnie wtyłz fidłá fwoie wpádaią. *RejPs* 84v, 96v; *LubPs* H2v; *RejAp* 14v, 85; Roświeć mię fwą iálną twarzą/ náucz mię praw fwoich *KochPs* 184, 74.

»jasne słońce« (3): Oto otworzył nam then klucz przepásć fáłżow [...] kthorymi iáko dymem zácmił nam ono náłze iálné á prawdziwe Słońce Páná náłzego Iezufa Kriřtułá *RejAp* 77v, 63v, 66v.

»jasna (-e) światłość, światło« [szyk 8 : 2] (9 : 1): *BibRadz* 4.*Esdr* 6/40; *RejPos* 338, 339 [4 r.], 339v; á przed fię wiele náłzych/ w ták iálney światłości prawdy [*veritatis luce*]/ kochaią fię w záłtárzáłem wyłtępku *ModrzBaz* 102; áby fię wždy kiedykolwiek/ będąc od światłości iálney łowá Bożego łtrofowáni/ zawnždydac vporu fwoiego przed Bogiem mogli *CzechEp* 27; O światło naiálnieyfe/ wieczney prawdy Boży Oświeć moy łmyłł *GrabowSet* P2v.

»jasna świeca« [szyk 2 : 1] (3): *RejPos* 346v; Ták vmiał wielki on człek [...] naniżey łamego siebie w łwym łercu pokłádać. Ale Pan Bog świece oney iálfney niechciał mieć pod ławą. *SkarŻyw* 543; *LatHar* 464.

Szeregi: »jasny, (i) jutrzenny« = *splendidus et matutinus Vulg* (2); *Leop Apoc* 22/16; Iam ieft korzeń y narod Dawidow/ iam ieft gwiazdá iálna iutrzenna [*Vulg Apoc* 22/16]. *RejAp* 193.

»jasny a objaśniony« (1): prawie iálną á obiálnioną wiarę fwoię wípák obrácaią/ á niłzczą ią w nędznych łercach Twoich *RejPos* 245.

»jasny i zaranny« — *splendidus et matutinus PolAnt, Vulg* (3); *BibRadz Apoc* 22/16; *CzechEp* 318; Iam ieft korzeń y narod Dawidow/ gwiazda iálna y zaránna. *WujNT Apoc* 22/16.

α. *O aniołach* (12) : Aniol iálfny k pałtyrzom czuiący^m premowil/ wefelé wám powiedám iż sie krol narodzil *OpecŻyw* 17; Iálnieyfzy Anyeli niż gwiazdy *RejWiz Cc6*, 154v *marg*; *BielKron* 165; *RejAp* 147, 147v [2 r.], 184, 201; Y w drodze łpotkał go mąż wielki y iálfny/ mowiąc: áby niechodzil do Guttyki/ ále do Zanzale *SkarŻyw* 328, 20, 98.

β. *Według religii chrześcijańskiej o ciałach ludzi sprawiedliwych po Sądzie Ostatecznym* (8) : kaganyecz czyala twego yeft oko tve yefzly oko tve profte a nyemayące nyektorey cząłzczy czyemnołzczy bądzye tefz czyalo tve yafne włyzytko [*lucidum erit Vulg Matth* 6/23] [*przekład tego samego tekstu: GlabGad* N5v, *MurzNT, LatHar* [+ 11]] *PatKaz III* 145v; *GlabGad* N5v; Mamy wierzić że wełniem ciało v wielbione/ iálne/ fubtilne/ y chutkie *SeklKat* R3; *MurzNT Matth* 6/23; *RejAp* 172v; *ReszList* 180; *ArtKanc* O16v; *LatHar* [+11].

a. *Wspaniały, świetny, znaczny, sławny; illustris BartBydż, Calep; luculentus Mącz, Calep; nobilis BartBydż; splendidus Mącz; clarus, dilucidus, praeclarus Calep* (53) : nieleżytz w rokkołfy anij w iálne łóznicy *OpecŻyw* 16, 145, 182; *KromRozm III* B6v; *BielKom* B3v; czego iálną pámiątkę czyni ono łławne zwycięłtwo Przedziáda W. K. zacności *LeszczRzecz* A6; *RejZwierz* 130; *KwiatKsiąż* I3v; *Luculentus, Swietny/ Iálfny/ miekcący sie/ ozdoby/ okazały. Mącz* 201a, 139a, 409c; *RejAp* 172; *RejPos* 220v; *BiałKat* 98v, 151; *RejZwierz* 103v, 212v; *BudNT Act* 2/20; *PapPan* L4 [2 r.]; *KochPs* 39; *HistRzym* 116v; [św. *Anzelmus*] Y innymi tákimi cudy był iálfny. *SkarŻyw* 334, 70; Odeślę was do onego Iálnego Ráiu ziemkiego. *MWilKHist* F3; Gdzie [w *Krakowie*] mnołtwo iálfnych gmáchow. *KlonŻal* B4v; *KochMuza* 26; *ArtKanc* T17; *Clarus – Iálfny. Zacny sławny. Calep* 203b, 324b, 505b, 620b, 830b; *LatHar* 39, 294, 600; *KlonWor* 56.

Szeregi: »jasny, (a) sławny« [szyk 2 : 1] (3): Tec łą godności one [...] iálne przed bogiem/ łławne przed ludem *OrzRozm* P4; *Mącz* 106d; *RejPos* 286.

»jasny i spaniły« (1): Zbudował trzy dwory/ łobie ieden bárzo iálfny y łpaniły *BielKron* 77v.

»wielki a jasny« [szyk 5 : 1] (6): Y Vyrzałem potym máyełstat wielki á iálfny: y fiedzącego ná nim *RejAp* 171v, 172 [4 r.], 203.

»wyborny i jasny« (1): Niechay wam będzye iedno miáłto łwięte ná mieyfcu wybornym y iálfnym/ ktore łobie Bog obierze *BielKron* 39.

»jasny, (a) znaczny« [szyk 1 : 1] (2): *RejAp* 108v; Poniewałz Kościol łwoy Pan Chriłtus we Słóncu połtáwić raczył/ áby gi iálfny/ znáczny/ y znákomity włyzyłtkim vczyłnił. *WujJud* 131.

»jasny i znakomity« (1): Poftánoniwfzy [!] tedy P. Chrístus kościół fwoy powfzechny po świecie iálfny y znákomity/ [*ucznie napomina.*] *WujNT* 104. [*Ponadto przy innym szeregu 1 r.*]

»jasny, (i) znamienity« (2): *Illustris, nobilis, yaszny, znamyenyty BartBydg* 72; *KwiatKsiąż* G2v.

2. *Pogodny, bezchmurny, słoneczny (o warunkach atmosferycznych); serenus Mącz, Calag, Calep; luminis Vulg* (52) : dzień Młodzionkow [...] wżyttek był mrozny á iálfny *LudWieś* B2; Przeto ten Mieliącz czały będzie fie pokazował iálfny *LudWieś* B3, Bv, B2; *Mącz* 247d, 386b; *Hell*. Iálfny/ pogodny. *Serenus. Calag* 270a; *Innubilus* – Nie mrocziłti, iálfni. *Calep* 539a, 971b.

W porównaniach (7): plańczczyk yako by modry tey baruy yako nyebo iálfne *PatKaz III* 122; wślytki ciemności fą tobie przezroczyłte iáko dzień náiiálfnieyly. *RejPs* 206v; *LubPs* eev; *BielKron* 32v; Nie iest ták iálfne niebo/gdy fie słonecznymi promieñmi oświeca/ iáko Rzymfkie miáfto *SkarJedn* 90; *KochCn* B4v; *KolakCath* C2.

W przeciwstawieniach: »jasny (dzień) ... chmurny (2), chmury, ciemności, ciemny« (5): *RejPs* 206v; dzień fwie. *Thomy*/ pokazał fie od zaranku do śrzdpołudnia iálfny/ ku południu śrzednie chmurny/ Ząfię w południe iálfny/ potymże chmurny *LudWieś* B2; *Cyemne* nocy yák dzyeñ yálfny fie ząwždy sftawáyą *LubPs* eev; *RejWiz* 35.

Przysłowia: po dżdzu iálfny dzień przychodzi. *PudłFr* 21.

W iálfny dzień ząwždy cieñ zą káżdym chodzi/ A zazdrość w fczczęfciu ná káżdego godzi. *RejZwierc* 224v.

Wyrażenia: »jasny dzień« = *clarus a. insolatus a. luculentus dies, apertum coelurn Mącz* [szyk 15 : 7] (22): *FalZioł V* 118v; *RejPs* 136, 206v; *HistAl* K3v, K7v [2 r.]; *LubPs* eev; *RejWiz* 35; Záydzie Słońce o południu/ y każę fie zácmić ziemi w iálfny dzień [*in die luminis*]. *Leop Amos* 8/9, 3.Reg 3/21; Czáfu thego iálfny y piękny dzień był *BielKron* 307v, 64; *Mącz* 31d, 55c, 201a, 278d, 398d; *RejZwierc* 224v; *KochFr* 56; *KochCn* B4v; *Kolak* C2; *PudłFr* 21.

»jasne niebo« = *coelum vernans Mącz* [szyk 5 : 2] (7): *PatKaz III* 122; [z gór w *Jeruzalem*] wżytkę *Arábią*/ *Iordan*/ *morze martwe*/ y inne dálfkie ftrony/ kiedy iálfne niebo/ widác było. *BielKron* 264v, 448v; *Mącz* 484a; *BielSen* 2; *Slepych Kretow* rzecz w ziemi żyć [...] Po wierzchu ziemi z przyrodzenia człowiek Pod iálfnym niebem/ niech prowadzi fwoy wiek *KlonFlis* C2v.

~ *Wyrażenie przyimkowe*: »pod jasnym niebem« = *na świecie* (1): Ktorego nieśmiertelne imię nie wftanie/ Poki pod iálfnym niebem sławna *Litwá* będzie *WitosłLut* A3v. ~

»jasne powietrze« (2): *FalZioł V* 55; Powietrze ono iálfne práwie przezroczyłte/ Przez namnieylyzey mákuły/ iáko *Kryfztał* czyłte. *RejWiz* 179v.

Przen: *Beztroski, spokojny, wesoly* (8) : *OpecŻyw* 129; *FalZioł I* 13d; pobudził ná fię *Cefarzá* iż on ták prześpiczną rzeczą śmiał záfrafówác oblicze iálfne *Cefárskie BielKron* 311v; *ArtKanc* H6.

W przeciwstawieniu: »jasny ... ponury« (1): *Abowiem* to iest nadobny przymiot káżdego poćciwego człowieká/ *gdzye* fą słowá iálfne á nie *ponure* á práwie *fękowáte RejZwierc* 83v.

Szeregi: »spokojny i jasny« (1): *Nic* nie mam ná fię *ćięfzkiego*: wślytkomi *fpokoyno*/ y iálfno. *SkarŻyw* 142.

»jasny, wesoły« [szyk 1 : 1] (2): Widziś też oczy moię bytz wesołé/ iafné ij niepokolóné/ ale czału męki moié/ wzrzyś ié od żydow zawiązané/ niemotzné/ placzliwé/ krwią zaláné. *OpecŻyw* [79v], 147v.

3. O kolorach pastelowych (głównie o białym i żółtym); także o mało intensywnych odcieniach barw; blady; niekiedy o czystości koloru (175) : polewka onego mięśa krew dobrą iafną czyni. *FalZioł* I 52d; [grzybienie mniejsze] kwiat ma żółti, piękny, iafny *FalZioł* I 154a; *GA*lbanum iefth guma to iefth kliy/ á ktore iefth iafné á podobne białemu kadzidłu á lipkie/ to iefth nalepśze *FalZioł* III 33b, I 67a, III 39c, V 3, 94; ludziem kaźlącim zdrowe iefth picie miodu zwłaźcza iafnego *GlabGad* K; *HistAl* Cv, C2, Lv; *Leop Ex* 26/1; *BielKron* 462v; Albo przynamniéy czopek z mydła álbo z łonin/ albo z foli iafnéy w zádek wpráwić dla odwilżenia *SienLek* 139v, 33v, 69v, 104, 134; A dano iey iefth áby sie przyodziáá lniánym płótnem czyśtym á iafnym *RejAp* 157v, 158; *RejPos* 243v; *SkarŻyw* 179; *GrabowSet* T3v; modliłem się [...] á oto mąż łtánął przedemną w odzieniu iafnym [*in veste candida*] *WujNT Act* 10/30.

W porównaniach (8): Zdrow bądź zbawienijé wśytkich/ dziecię náłliczniefśe/ iafniefśeé nad liliją/ rumienśe nad różą. *OpecŻyw* 18; *FalZioł* IV 57c; Nieyáki wrzód krośty álbo boliączká puźczáyąca z siebie ropę ták yáfną y żółtą yáko miód *Mącz* 214b; *MWilkHist* D2; Ze mnie [*ptak*] sie sstał ták śliczny/ iż śniegu białégo iáfnóć ma/ przenaźáá łábęćiá iafnégo. *GostCast* 19. Cf »jasny jako śnieg«.

W przeciwstawieniach: »czarny (2), brudny, ciemny ... jasny« (4): *RejWiz* 145v; Mocz iáko mleko/ ná dole ciemny/ á gęty/ w poźródku iafny/ á ná gorze też ciemny/ Opuchlinę známionuie. *SienLek* 26v; *KochPs* 97; Iáko dwa Krole przeciw łobie łiędą/ A rownym woyskiem potykác sie będą. Ieden z nich w iafney/ drugi w czarney zbroi *KochSz* A2.

Wyrażenia: »farba, barwa jasna« = *color serenus* *Mącz* [szyk 2 : 1] (2 : 1): *FalZioł* IV 57c; farba iafna á biała czyni gwałt wzrokowi, iż bywa w oczu blaśk *GlabGad* B7; *Mącz* 386b.

»jasny obłok« = *nubes serena* *Mącz* [szyk 8 : 7] (15): y uřzala [*Sybilla*] woblocze yafnym łtoyącz panną pyąkną z dzyecząthkyem *PatKaz II* 58; *Mącz* 386b; *RejAp* 94v, 95 [3 r.], 95v, 125, 125v, 172; *PudłFr* 21; *LatHar* 390, 392; *KośakCath* B3v; Gdy on iefzcie mowił/ oto obłok iafny [*nubes lucida*] okrył ie, *WujNT Matth* 17/5.

»jasny jako śnieg« (3): *PowUrb* +3; *RejPos* 108; A łzáty iego sstały się iafné y bárzo białe iáko śnieg [*splendentia et candida nimis velut nix*]: iákich nie może blecharz ná ziemi wybielić. *WujNT Mar* 9/3[2].

»jasne wino« = *merum* *Murm*, *BartBydg* (3): *Murm* 164; *BartBydg* 90; garść łzálwijey/ liścia bżowego/ tylé iezynowégo/ koźde^{go} rowno warz w iafnym winie/ albo w piwie wyśtałym *SienLek* 157.

Zestawienie:lek. »jasna żość« (16): *FalZioł* V 12v; CZłowiecze ćiało/ ze czterech żywiołow łłożono iefth [...] á od onych/ włafne też łą wilkości: to iefth/ Krew/ Iafna żość/ Czarna żość/ y flegmá. *SienLek* 23v; Wtora wilgość/ Iafna żość/ ktorą zową Kolerá: podobna Ogniowi: ma łwe mieyftce/ przy Wątrobie/ á oddech iey/ Vfyzy. *SienLek* 28v, 23v, 24 [2 r.], 29, 29v, 40 (15).

Szeregi:»biały, (a, i) jasny« = *splendidus et candidus* *Vulg* [szyk 6 : 4] (10): A iefth to gumi białe/ iafné iefth nalepśze. *FalZioł* III 26a, III 26a, 27c; *GlabGad* B7; *Candidus* Iafny/ Biały *Mącz* 33b, 33b;

Słuchayże iż ci Anyeli byli odziani odzieniem białym á iáfnym *RejAp* 131v, 130; *Calag* 563a; *WujNT Mar* 9/3[2].

»jasny, (i) żółty (a. żółtawy)« [szyk 2 : 1] (3): Ieft gumi drzewa iednego z Indiiey/ Która ieft żółtawa/ iałna/ tą ma być obierana iako lepśza. *FalZioł* III 27d; *Mącz* 214b; *SienLek* 26v.

Przen: Moralnie czysty, niewinny, nieskalany; uczciwy (16) : *OpecŻyw* 187v; *PatKaz II* 50v; á iuż tam łkazenie naturi nałzey niebędzie miało mocy wnas/ ale fię łtaniem czyśczy/ iałny/ duchowny niełmiertelny *SeklKat* Rv; Oczy twoie ták łą iałne/ iż nie baczyłz nie złego/ áni pátrzyć możelz ná niepráwość *BibRadz Hab* 1/13; *GórnDworz Cc4v*; *BiałKat* 271; *RejZwierc* 106, 114v; Iż iałne łpráwy włzytki w tym domu bywaią/ Ktorzy iedno ten zacny kleynot zá Herb máią. *PaprpPan V*; Ale oko przełpieczne y łławá pocżciwa/ Tá mię iałnym kożdemu z tych brudow odkrywa. *CzahTr* B4v; *PaxLiz* A3.

W przeciwstawieniu: »czarny ... jasny« (1): Chodząc tedy po Murzyńłkiey zyemi/ wiele ludu náwrocił y kołciołow zákłádał ná Krzełciáńłką wiárę/ iáko Augułtyn s. piłze iż s czárnych iałne podzyáłł *BielKron* 144.

Wyrażenie: »niżli śnieg jałniejszy« [szyk zmienny] (2): á gdy będzielz raczył możelz/ łpráwy moię iałnieyłłe niłli łnieg vczynić. *RejPs* 77, 98.

Szereg: »czysty, (i) jasny« (2): Nam też ktorzy mamy czyłte y iałne dułze/ nie potrzebá iezdzić na gory dla ofiárowáńia bogu Amonowi *HistAl* L4v, G3.

α. *W połączenia z nazwami kolorów* (4) : [uryny] młodych ludzi łą rumiano jałne. *FalZioł* [2]; á ku wirzchu kwiatki idą rzedem ku gorze/ łą iałney brunatnołci *FalZioł* I 64; *GlabGad* B5; Mocz pienifty iałny przyczrywienł/ bol w práwym boku więczłzy známienuie. *SienLek* 27.

a. *O skórze, włosach i oczach człowieka* (17) :

α. *O skórze* (9) : czolo [ma Jezus] gładkié a wielmi iałné/ obliczé też niezmarłłczóné ij bez zádné zmazy/ náiałnieyłłé/ ktoreé rumianołtz mierná kráłi. *OpecŻywList* C; *PatKaz III* 113, 121v; Ręka iałna á trochę rumiana cłowieka dobrych obyczaiow znamio. *GlabGad* P2v; *BielKom* E5; *RejWiz* 142v; vyrzą iáwnie wielki pocżet páńienek vbránych wdziwne piękne łzáty wielce iałne y ozdobne twarzy máiące *SkarŻyw* 70.

W porównaniu (1): Vłsyłzawłzy to Eufámian łzedł ku niemu y náłzał go vmárłego/ a widziáł oblicze iego [i]jałne iáko oblicze Aniellłkie *HistRzym* 125.

β. *O włosach* (3) : [włosy] gładkié niemál aż do vłłu/ a od vłłu nadol promienie kędzierzawé/ niétzo żoltłłé a iałnieyłłé *OpecŻywList* C; *FalZioł* †2d, I 145b.

γ. *O oczach* (5) : Oczy byly czudne a yałne na uełrzenye lubyezne *PatKaz III* 121; *OpecŻywList* Cv; *GlabGad* N6; Był Alexander łtanu fredniego/ dłudiey [!] łzyie/ oczy iałnych *HistAl* N4v.

αα. *Ślepy, nie widzący* (1) : Iż ia then lud łlepy co iałne oczy ma wyrzucę precż/ gdyż widzyeć niechce *RejPos* 204v.

b. *O płynach oraz szkłe i kryształe: przezroczysty, klarowny, czysty; limpidus* *Mącz*, *Vulg; perspicuus* *Mącz*, *Calep; liquidus* *Mącz* (36) : wktorym ogrodzye też była łtudnya iałna *HistJóz* B3v; *HistAl* I7v, K7v; *Leop Ez* 26/14; Mocz Dżiewicy/ ma być przyżołć/ á przeto kiedy ieft łny á iałny/ práwą

dziewkę známionuie *SienLek* 27v, 27, 27v [2 r.]; Y Vkazał mi potym rzekę iáfną wody żywey *RejAp* 187v; *GrabowSet* L.

W porównaniach (10): *GlabGad* B5; iáfne wody iáko krew vczynił *RejPs* 116; iáfno miáfto było ze złotá czyftęgo/ podobnego ku fklu iáfnemu *RejAp* 183; *RejPos* 147v; íspráwiedliwość íwięta thá fie leye iáko iáfna wodá po ziemi *RejZwierc* 44. Cf »jasny jako kryształ«.

W przeciwstawieniu: »jasny ... mętny« (2): Mocz odedná íklenicè iáfny/ aż do połowice/ á potym mętny á rzadki/ ciężkość w pierśiach známionuie. *SienLek* 27, 27v.

Wyrażenia: »jasny jako kryształ« [szyk zmienny] (5): Sal armonijacum ktore ieft białe/ iáfne iáko krzyftał/ to ieftń nalepńsze *FalZioł* III 41c; *HistAl* L7; VKazałmi theż rzekę wody żywey/ iáfna iáko Kryftał [*splendidum tanquam crystallum*]/ która wychodziłá z ítholcá Bożego y Báránkowego. *Leop Apoc* 22/1; *RejAp* 182; *WujNT Apoc* 22/1.

»skło jasne« (5): *FalZioł* V lv; *GlabGad* B5; kazał im íspráwić fąd nieiáki ze sklá bárzo iáfnego/ thák ízby przezeń przegládał y widział wśzytko. *HistAl* M5v; *SienLek* 166; *RejAp* 183.

»uryna jasna« (3): Známionuie vmocnienie ciepła przyrodzonego [...] vrina prawie blada/ albo też z rumiana blada/ cienka/ iáfna *FalZioł* V 4v, V 5v [2 r.].

»jaśna woda« [szyk 9 : 2] (11): Wezmi krwie ie⁸⁰, á wpuć iá na czyftą wodę iáfna *FalZioł* V 94; *RejPs* 116; *HistAl* E2; Pożrzy potym w źwierciádło álbo w iáfna wodę/ Wnet tám vżrzyłz by iáwnie wśzytkę fwą ofobę. *RejWiz* 112, 149; *BibRadz* II 141a marg; *BielKron* 283; *RejPos* 147v; *RejZwierc* 44; Dziś iáfna wodá/ y żołádz nie dáie Smáku: káždy fie do winá przyfádzá *GrabowSet* H2; *GosłCast* 21.

Szeregi: »jasny, (i) przeźrzoczysty« [szyk 5 : 2] (7): *BibRadz* II 141a marg; *Mącz* 195b, 202a, 406b; *Calag* 137b; *Calep* 79lb; Z któręy iáfne przeźrzoczyftó Kryftáłowé wody czyfté/ Szumém z góry wylatáią *GosłCast* 21.

»jasny, (a) przeźrzysty« (2): tam wodá iáfna przeźrzyftá y rybna/ Ren fzeroki ná fzerzą dwie álbo trzy mile *BielKron* 283; *Oczko* B5.

c. *O metalach szlachetnych, perlach i drogich kamieniach* (21) : Srebro im będzie niaífnieyńsze przicińione ku ciału, farbuie nieiaką czarnoćią ciało *FalZioł* III 34c; *RejPs* 30; byłá tam ziemiá położona po wśzytkim pálacu z rozmaítego kámiienia kofztownego á bárzo iáfnego. *HistAl* F8v; *BielKron* 270v, 277v; *Mącz* 201d; *RejAp* CC, 27v, 202; *GórńDworz* Q6v.

W porównaniach (6): W więczńfey wadze niż na iáfnieyńffe złoto miáło by być przykazanie iego *RejPs* 27v, 17v; *RejKup* Kv; *HistAl* L2v; *RejZwierc* 71 v; Rownaś ieft Mágnefowi/ kruźzec ciągnácemu/ Y złotu (ktore Nylus podáie) iáfnemu. *SapEpit* B4.

W połączeniach szeregowych (3): *Mącz* 110a; á w ony dziury kłáda kámienie kofztowne/ iáfne piękne/ miłternym dźiálem ofádzone *BielKron* 445; Abowiem ftyfzyłz iákie thám fą brany/ íz s pereł s czyftych z iáfnych á s przeźroczyftych *RejAp* 184v.

Szereg: »jasny, biały« [szyk 1 : 1] (2): *FalZioł* IV 56d; Sálomon kościoł Boży począł budowác z mármoru iáfnego białego/ á z drzewá pięknego *BielKron* 77.

4. *Oczywisty, pewny, istotny, przekonywający, zrozumiały, wyraźny, jednoznaczny; bezpośredni; jawny; planus Mącz, Calep, Modrz; evidens Mącz, Calep; perspicuus Mącz, Modrz; clarus, conspicuus, manifestus, promptus Mącz; apertus, dilucidus Modrz* (672) : *OpecŻyw* 186v; *PatKaz* II 53v; *PatKaz* III

106; fą na to iafzne lifty Syna bożego/ y Pawła S. *SeklWyzn* f4, n1b 3; iafne karanie nańnacziłnam pan Bog dla niecziflich grzechow *SeklKat* K4v, P4; *KromRozm I* F4v; *MurzHist* L4v, M2; Czáfem też nye wyęcey yafne yedno [pismo] drugyego. *KromRozm II* q4, o, q4, r [4 r.], r2v, r3; *KromRozm III* M8, P4; Iafne wyrażenie męki Kriftulá Páná náłze⁸⁰ zbáwicielá *LubPs* F2 marg; *GroicPorz* m3v, yv, cc4v, ii3; thym piłmem chcelz Mnichow y Mniłzek bronić/ nád kthore niemáfz iáfnieyłzego náprzećiwko Mnichom y Mniłkom. *KrowObr* 143v; *RejWiz* 7v, 165v; *RejZwierz* 104; *BibRadz* I *5v; *BielKron* 197, 243v, 249; Iafne pokazanie prawdziwey Troyce z Piłmá *GrzegRóżn* L4v, A3; *Mącz* 201a, 259c, 392b; *RejAp* 147v [2 r.], 196v; może to być/ iż fie ftrzymá człowiek tego fzaleńftwá iáfnego [...] iż nie będzie táńczowál po vlicy/ á tego fie nie ftrzymá/ áby íam fiebie nie chwalił bezpothrzebnie á od rzeczy *Górndworz* I3v, 15v, S3, Hh6; *HistRzym* 93; A toć fą znáki páłterzá prawdziwego/ á toć fą iáfne piątá iego *RejPos* 346v, 188v, 232, 351; *RejPosWiecz²* 92v; Boć ieft niéco nam w Bodze iáfnego/ co możemy rozumieć *BialKat* 31, 216; *RejZwierc* 119, 258v; *WujJud* 173v, 200v, 208v; *WujJudConf* 33V, 248; *RejPosRozpr* c, c2; żaden Krol íkážonymi obyczáyimi íwymi ízkodzić nie może/ kto fie żywym á całym pokázuie ile w Tiráńftwie iáfnym *MycPrz* II A4v, II C4; Pyrwfłzá część dowodu náłżego/ ieft iáfna/ Bo íię powyłzey piłmem dowiodłá. *BialKaz* G; *CzechRozm* 47v, 134, 136, 147v, 202v, 2I7v; *ModrzBaz* 108v; pomśćicie zelżenia Y mey krzywdy ták iáfney *KochOdpr* C3v; *SkarŻyw* 317, 456; Náđ ktorá rzecz á co może być iáfneýłżego? *CzechEp* 318, 41 marg, 42, 57, 120, 185 (7); Táđ iáfna przeftrogá ducha Bożego [...] bywaiá wierni pohámowáni. *NiemObr* 12, 46, 65, 83, 87; *WerGość* 244; á załz to nie iáfna niewola byđz w wftáwiczney boiáźni *Górnrizm* A3v, G3; *ZawJeft* 5; *ActReg* 149; *GrabowSet* Rv; włyłtkie íztuki tureckie [...] iuż fą iáfne *OrzJan* 103; *WujNT przedm* 33, s. 104, 180, 790, 828, 838 (9); *SarnStat* 236, 324, 946, 1058, 1187; *PowodPr* 34 [2 r.], 49; *SkarKaz* 159a, 486a, 663a; *GosłCast* 55, 67; BOże by iák narychley tego ímutku pozbyć [...] Ktorego iáfny íkutek ná íiele Wálzmości. *PaxLiz* B3.

W połączeniach szeregowych (20): *MurzNT* 58v; *KromRozm III* B8v; Piłarz/ ieft perfoná iáfna/ godna/ przyłyęgá w Mielćie obwiáżána/ ku ípiłowániau ípraw Sądowych/ iáfnyimi/ włáfnyimi/ nietrudnymi y wyrozumnymi íłowu. *GroicPorz* d4; *BielKron* 223v; *Mącz* 12c, 55c, 303a, 325b, 454b, 494c; *Górndworz* F8v; *RejPos* 69, 293, 339; *RejZwierc* 184v; *CzechRozm* 31 v; y tym przerwánim lepłzy/ iáfneýłzy/ dowodnieýłzy y pewnieýłzy íię porządek íprawy Hiftoriy Litewłkich vgruntuie *StryjKron* 288; *CzechEp* 139, 153; *WerGość* 255.

W porównaniach (10): *BielKron* [332²]; mowiác przeciw táđ iáfney prawdzi/ iáko ieft iáfnoć íłoneczna. *CzechRozm* 70v; *ModrzBaz* 51 v; Lecz náuká Páná Chriftulowá/ iáko błýłkáwicá/ iáfna y iáfna ieft po włyłtkim íwiećie. *WujNT* 267. Cf »jasny jako słońce«.

W przeciwstawieniach: »jasny ... trudny (3), tajemny (2), ciemny, pod figurá, pokátny, skryty, wykrętny, zatajony« (11): *Mącz* 502a; Ani też mieýłce trudne ma obiańńáć [!] te kthore fą iáfne. *SarnUzn* G4, G4; *RejAp* 163v; *Górndworz* Mm5; *RejZwierc* 84; Obietnice o rzeczách niebiełkich [...] w ftárym zakonie iáfne niebyły/ ále pod figurá y známieniem tylko *WujJud* 79v; *WujJudConf* 68; Bo gdyby oni mogli iáfnym piłmem zdánie íwe pokázáć/ tedy by fie im ná tákie wykrętné wywody nie trzeba zdobywáć. *CzechRozm* 18v; *CzechEp* 150, 155.

Wyrażenia: »jasny argument« (1): czego iálny argument był/ oné miłościwé y iáńkawé przez lifty wkázywania do mnie *JanNKar* Dv.

»jasny dekret, wyrok« [szyk 15 : 1] (8 : 8): *MurzHist* V2v; oni duchowie święci nie z żadney waśni/ nie z żadnego vporu/ iedno s ińczyrych á iálnych dekretow Páńfkich ty plagi ińpuczaią na niewierniki *RejAp* 131v, 163v, 191; *KuczbKat* 175; *RejZwierc* 259 [2 r.]; *CzechRozm* 229; Lecż práwo Boże iálny wyrok czyni [diserte edicatur]: Ieśli złodziey niema czem oddać niech będzie przedan. *ModrzBaz* 78; *CzechEp* 19, 35; *NiemObr* 4, 74, 82, 114; Bo iálny dekret Páwła S. gđzié opilce policza miedzy báłwochwálce y cudzołożniki *PowodPr* 71.

»jasny dokument« (1): okazał to iálnémi documenty/ żełmy tákową wieś/ ná którój dobrá á iára fummá byłá/ od niego przyięli *SarnStat* 90.

»jasny dowod« = *evidens ratio* *Mącz* (12): *KromRozm* II pv; kteryby złoczyńcá był pokonány iálnymi dowody [apelować nie może] *GroicPorz* cc2v; *UstPraw* K3; *BielKron* 232v; *Mącz* 494c; *StryjKron* 31; *CzechEp* 216; Pilnego/ y vprzyimego iáránia Konstáncyuńzowego/ iálny dowod/ z poštěpku Synodu *NiemObr* 129; Stąd iest iálny dowod/ że dułze świętych ią z Chrístufem w niebie/ przed iolicą Bożą *WujNT* 856, 364, 416; *SarnStat* 1233.

»jasna nauka« [szyk 2 : 2] (4): *BielKron* 200v; X. K. pińze (fol. 183) záchowywał Chrístus iálną náukę o boiŧwie iwym [do zmartwychwstania swego] *CzechEp* 141, 175; *SkarKazSej* 698b.

»jasna obietnica« (8): Obácźże pilnie prołzę cię niektore iálnieyŧze Kryiŧufowe obietnice żywotá wiecznego prawdziwego. *GrzegŚm* 39, 5; *RejPos* 110v, 277, 293; Iálnac iest obietnicá Páńfka/ Ktho vwierzy á okrzci iie/ ten zbáwion będzie *KarnNap* A4v; *CzechRozm* 48v, 150v.

»jasne pismo« [szyk 29 : 9] (38): iálne otim pińmo że [Chrystns] iie vkazował wiele kroć niź wítapył do nieba. *SeklKat* O4v, P, X4v; *KromRozm* II q4 [2 r.]; *KromRozm* III F; *KrowObr* 89v; *BielKron* 199; *GrzegŚm* 1, 54; *RejPos* 228v; *HistLan* F2v; *RejZwierc* 259v; *WujJud* 200, 233v; *BialKaz* D4v; *CzechRozm* 18v; *SkarJedn* 77, 235; káždy báczyć może/ iáko iię tá powieść X. K. z tymi ták iálnymi pińmy ś. zgodzić może *CzechEp* 189, 188, 194, 215; *NiemObr* 27, 93; *ReszHoz* 140; Bárzo to iálne pińmo, iź żywot wieczny oddan bywa zá vczynki dobre. *WujNT* 527 marg; wízytcy haeretycy/ y naiálnieyŧze pińmá zátрудnili y opák obroćili. *WujNT* 860, 263, 404, 533, 790, 864; *PowodPr* 51; *SkarKaz* 81b, 155a, b, 382b.

»jasna powieść« = *aperta et lucida narratio* *Mącz* (3): *Mącz* 278d; *RejPos* 36; To nie nowiná iź niewierni ná iálnych powieściách iłowá boże⁸⁰ nie rádzi przelstáwáią *CzechRozm* 114v.

»jasna prawda« [szyk 32 : 12] (44): *MurzHist* L4, M4v; *KromRozm* II b4, o2; O zápámieťáli ludzie zbáwienia iwego y nieprzyiaciele Boży/ tze mułz wđdy náprzećiwko tak iálney prawdzie wáltyćie? *KrowObr* 220, A4, 228; *LubPs* aa5v marg; *GrzegRóżn* H3v; *RejAp* BB6, 43v, 63, 179; *Górndworz* K6v; *RejPos* 37, 227, 340; *WujJud* 248; *WujJudConf* 125, 235; *CzechRozm* 57, 70v, 129, 133, 134 (10); *CzechEp* 101, 221, 264, 266, 269 [4 r.], 275, 426; *ArtKanc* H19; *PaprUp* F3v; *CiekPotr* 37; A to ią ińtnéy iálnéy prawdy iády. To iest ińczęiŧliwy/ czyy ińirnik iest cnotá *GosłCast* 55.

»jasne proroctwo« [szyk 5 : 1] (6): *LubPs* E4v marg, P4 marg, T4 marg, X5 marg; áby potępieni ci byli/ ktorzy o kościele iálne proroctwá widzą/ á przedię z niego wciekáią. *SkarJedn* 9; *SkarKaz* 277a.

»jasna przyczyna« (3): *RejPosWstaw* [110²]v; iż ma w tobie niewiary/ iálną przyczynę fwego potępienia *WujNT* 314; *PowodPr* 24.

»jasny przykład« [szyk 15 : 3] (18): *MurzHist* Q2v; *RejPos* 339v; *KuczbKat* 220, 375; *WujJud* 55v; *WujJudConf* 138v; *RejPosWstaw* [41³]v; *BudBib* A; A ták to coś powiedział/ nic nie wáży: trzeba by tu iákiego iálnego przykładu *CzechRozm* 196, 198, 247v; oto iuż to kilka przykładów iálnych pokażę: z ktorychby się náłzá *conclusio* [...] pewna y gruntowna pokazała *CzechEp* 385, 13; *WerGość* 221, 228; *WujNT* 297, 456; *WysKaz* 30.

»jasne rozkazanie, przykazanie« (6 : 1): *WujJud* 179v; *WujJudConf* 151; A nie iest to z gołą tylko obietnicá/ ále iest iálne rofkazanie/ áby to rodzicy y przełożeni czynili. *RejPosWstaw* [418]v; *KochPs* 27; *WujNT* 123 *marg*, 201, 361.

»jasna różność, dystynkcyja« (2 : 1): *NiemObr* 109; Oto iálną różność czyni między záchowaniem Bożego przykazania (ktore iest wśzytkim do zbáwienia potrzebne) á między dołkonáłością/ ktorą rádźi tym/ co iey żadáia. *WujNT* 81, 21.

»jasna rzecz« = *perspicuum* *Mącz*, *Vulg*; *res planissima, neque obscurum* *Modrz* [szyk 54 : 44] (98): *KromRozm I* H4, 13; *KromRozm III* C, H4v, O7v; *GliczKsiąż* E6; też iálna rzecz iest/ iż rozne ftany ludźi/ rozne práwá máia *GroicPorz* av; *Leop Gen* 26/9; *BielKron* [332²]; *Mącz* 55c, 195b, 227d, 418b, 446a; *RejAp* 143v; *GórnDworz* F7, F7v, N2v, Bb7v, Ii4, Mm5; *RejPos* 287v; *RejPosWiecz*² 91; Ale rzeczy iálnych dowodźić z piśmá nie inłze⁸⁰ nie iest/ iedno czás prózno trawić. *BiałKat* 96, 96, 101, 178v, 341; Acż iálna rzecz káždemu/ iż to piśmo o duchu Świętym á nie o duchu człowieczym rozumie się *GrzegŚm* 64; *KuczbKat* 115, 193, 210, 215; *RejZwierc* 191v; *WujJud* 40v, 192; *WujJudConf* 248; *BiałKaz* C, E4v, Iv; *BudNT przedm* b3v, Hh6v; y tám w iálney rzeczy/ ktorey fie y fłepy domáćć może/ znáććnie Jozeff fzwánkował *CzechRozm* 170v, 31v, 100v, 103v, 180v, 203, 234, 267; *ModrzBaz* 7v, 23v, 28v, 30; *SkarJedn* 68, 71; Tedy mi temu dźiwno/ iż w rzeczy ták iálney/ zálećiaćć tę wilczá pokorę Papieská chce X. K. ludźi báććnych omamić *CzechEp* 333, 19, 154, 171, 176, 187 (14); *CzechEpPorz* **2v; *NiemObr* 33; *WerKaz* 284; Iálne to fą rzeczy/ że nie dármo przodkowie náłzy ták poštánowali. *GórnRozm* E2v, A3, G3; *ActReg* 163; *OrzJan* 25, 41; *KołakSzczęśl* A2v; A gdy mowi; Ze mu wśzytko iest poddano: iálna rzecz iest [*sine dubio*]/ iż okrom tego ktory mu poddał wśzytko. *WujNT* 1.*Cor* 15/27, s. 47, 60, 68, 143, 159 (12); *WysKaz* 44; *PowodPr* 13, 64, 78; *SkarKaz* 347a; *KlonWor* 39.

»(sam) przez się jasny« [szyk 4 : 1] (5): Tho fą fłowá Bołkie/ ktore żadnego wykłádu nie potrzebia/ bo fą fámy przez się bárzo iálne. *KrowObr* 111v; *BudBib Eccli* 19/21; *CzechRozm* 180v; *Phil* L; *OrzJan* 25.

»jasny jako słońce, jaśniejszy nad słońce« [szyk 3 : 3] (3 : 3): *SkarŻyw* 92 [2 r.]; O tym wśzędzie naydziełz iálnieyłze nád Słońce fwiádectwá y dowody *StryjKron* 31; *CzechEp* 139; iest to rzecz iaesna [!] iakosłonce na niebie y gotowem to zawzdy pokazac, prawdá y iawnemi dowody *ActReg* 163; *WujNT* 68.

»jasne słowo (boże a. pańskie)« = *planus et dilucidus sermo, verbis perspicuis* *Modrz* [szyk 79 : 21] (100): *SeklWyzn* b4v; *SeklKat* O4, Pv, P3, Rv; *RejKup* m4v; mali fye prawdá znáćć á wedle rozumu mowić/ nyktore rzeczy yálnym fłowem bożym wywodźá *KromRozm II* a4; *KromRozm III*

C7; *GroicPorz* d4; *KrowObr* A4, 222v; *OrzRozm* Kv; Praemansum cibum in os inserere, Zeżwany pokarm w wta włożyć. Proverbium, To yeft niektórą rzecz dowodnie wywieść/ yálnemi słowy wyłożyć *Mqcz* 206d, 305b, 332b, 392b; *SarnUzn* D4v; *GórnDworz* F8v; *RejPos* 69, 132; *BiałKat* 146, 268v; *GrzegŚm* 9; oobliwie zákazano ieft fłowy iálnymi cudzołóstwo *KuczbKat* 320, 124, 170; Bo fą iálne fłowá Pálnkie/ To ieft Ciáło moje. *WujJud* 163v, 95v, 147, 234v, 253, 260v; *RejPosRozpr* b4, c3; *CzechRozm* 3, 23, 42, 45v, 54 (15); *ModrzBaz* 96v, 98v; Nád to nikt iásnieyŹyich słow/ o pochodzeniu Duchá S. od fyna prágnąc nie może. *SkarJedn* 280, 2, 63, 64, 65, 74, 78, 240; *KochPs* 59; *CzechEp* 21, 22, 53, 68, 104 (20); *NiemObr* 32, 79, 81, 93, 94 (10); ále y małżeńftwo: według tych fłow iálnych Páwłá S. ieft wielkim Sákrámentem *WujNT* 679, 43, 288, 2. *Thess* 3/1; *PowodPr* 39; *SkarKaz* 204a [2 r.], b.

»jasny sposob« (1): Methodicus, Który krótkiego á yálnego fpofohu w vczeniu náfliáduye. Ut est Aristoteles. *Mqcz* 219c.

»jasna sprawa« (8): Przeto tu Sędzia [...] ma [...] iálną fpráwę mieć/ ieŹli z woley á z vmyŹłu męžoboyŹtwa fye sftáło *GroicPorz* 112v; *RejZwierz* 22v; *RejAp* 14v, 124; *WierKróc* Av; *ArtKanc* H18v; *WujNT* 51 [2 r.].

»jasne Źwiadectwo« [szyk 51 : 5] (56): *KrowObr* 10v, 21, 54, 165v, 178 (9); *BielKron* 196v; kthorego rządzania Božego naiálnieyŹe Źwiadectwá/ w tey náuce o Biegách niebieŹkich/ zámykáia fíe. *LeovPrzep* a2; *RejPosWiecz*² 93v, 95v; *KuczbKat* 50, 210, 215; *WujJud* 149v, 160v, 170, 237; *WujJudConf* 107; *RejPosWstaw* [21³], [21³]v, 22; *BiałKaz* G3; rozumienie to dobre ieft/ ále ná nim žydowie nie przeŹtána/ ieŹliŹ go iálnymi pífmá Ź. Źwiadectwy nie podeprzeŹ *CzechRozm* 114, 4v, 5, 23v, 77v, 179, 186; *SkarJedn* 101; *StryjKron* 31; *CzechEp* 31, 34, 35, 104, 123 (12); *NiemObr* 110, 153; *ReszPrz* 57; *LatHar* 285; *WujNT przedm* 6, s. 11, 684; *SarnStat* 885, 1109; *VotSzl* B2.

»jasny Źwiadek« [szyk 1 : 1] (2): A iž fię przed fžátánem człowiek Chriftus Iezus nie Źkrádał [...] ono y fam fžátan/ ieft przećiw X. K. y iego pomocnikom/ iálnym w tey mierze Źwiadkiem *CzechEp* 205; *GosłCast* 76.

»jasne tajemnice« (2): *OpecŽyw* 161v; O fžczęŹliwe pytanie/ ktore nam ták iálne táiemnice Troycey Źwiętey fkarby otworzyło *SkarŽyw* 385.

»jasny tekst« (10): *GrzegŚm* 50; *BudNT* Gg3; *CzechEp* 68, 174, 187, 302 [2 r.]; wyznánia náłzego o fynu Božym/ nie tylko wywody z pífmá Ź. wŹiętymi: ále iálnym textem podeprzeć możemy. *NiemObr* 94, 93; *Wuj584*.

»ustawa, statut, kanon, prawo, zakon jasna (-y, -e)« [szyk 5 : 4] (3 : 3 : 1 : 1 : 1): *RejPs* 27v; *BiałKat* 326; *Wuj* 177v; Papiež Kielich Pálnki ludowi krzeŹciánŹkiemu Źmiał odiać przećiwko iálney wftáwie Syná Božego *WujJudConf* 178; *NiemObr* 145; *WerGoŹc* 266; [jeŹli] nic wátpliwęgo w onęy Aktciéy nie bęđzie/ albo iálny Státut o tákicy rzeczy bęđzie/ tedy iuž te kauzy dáley z Wiéców przez Appellácią nie máia iŹdž na Seym *SarnStat* 809, 225; *PowodPr* 36.

»jasny wizerunek, obraz« (3 : 1): Kto nas gniewa/ tego my rázy tyŹiácznémi Róžnych fžtuk pŹuiemy [...] Czego iálny wizerunk dŹiŹ tu vkažemy/ Ná bezecnym młóđzieńcu *GosłCast* 14; *PaxLiz* A2v, B; *SzarzRyt* B3v.

»jasny wykład« = *ecphrasis Mącz* [szyk 2 : 1] (3): *Mącz* 99c; *RejAp* 108v; Wykład iáiny innych wielu sentencyj przerzeczonych. *GrzegŚm* 27 marg.

»jasny wywod« [szyk 4 : 1] (5): *LibLeg* 1546/152v; *RejPosWstaw* [21²]v; *CzechRozm* 202v; *SkarJedn* 87; Tego wywodu ták iánego zbywáiąc heretycy/ mówią: iż fię [*Chrystus*] w niebie zá nas modli *SkarKaz* 157a.

»jasny znak« [szyk 13 : 3] (16): *KromRozm II* f3v; *KromRozm III* C3; *LubPs* dd4; *BibRadz I* *3v; *BielKron* 283v, 332; *BudNT przedm* b2; *StryjKron* 587; *ReszHoz* 114; *GrochKal* 14; *WujNT* 227; Miłuielz? zali to dźiw iáki? Wízytek świát tym fplátány: iáfné tego znáki. *GosłCast* 34, 10; Bo iefliby rodziców fmierci záłowáá/ Wzdyby płáczem iáiny znák/ po łobie dawáá. *PaxLiz* B2, E4; *SzarzRyt* B.

Szeregi: »jasny i dokładny« (1): A o tym gdzie/ żeby ták zgoáá iáfnymi y dokładnymi fłowy Apoftoła gánić miał y odrzucáć fpráwiedliwość onę zakonną wczynkową *CzechRozm* 208.

»jasny a (i) doskonały« (2): *CzechEp* 115; Enuntiatum – Mowa iáfná a doskonała którą nieco zbiáá albo twierdzij. *Calep* 364b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»jasny, (i) dostateczny« [szyk 4 : 1] (5): *LibLeg* 11/152v; Yelćci prawdá/ iż yedno piłmo drugyego yáinyeyłfe y doftátecznyeyłfe *KromRozm II* q4; *CzechRozm* 198; *CzechEp* 34; *NiemObr* 68.

»jasny i dotkliwy« (1): rzecz ták iáfná y dotkliwą śmieli niłzczyć y wykorzeniáć *CzechRozm* 267.

»jasny i dowodny« [szyk 1 : 1] (2): *NiemObr* 87; té zdrády/ ofzukánia/ y niecnoty tureckie/ dofyc y áz názbyt fá dowodne y iáfné *OrzJan* 86. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»jawný, (a, i) jasny« [szyk 20 : 4] (24): *LubPs* M2v marg, O3 marg, P4, T4, T6 (9); Wífákoż iednák zwiáfctuię thobie co iáfnó á iáwno ielć [*quod expressum est*] w piłmie prawdy *Leop Dan* 10/21; to ielć iáwný á iáfný znák fercá niewdźięcznego/ zátuláć wlyzy fwe gdy Pan Bog do nas mówi *BibRadz I* *3v; *Mącz* 208a; *RejAp* 28v, 191; *RejPos* 36, 135, 277, 293, 338v; A tu iuz oto iáwne á iáfné fwiádectwá małz Doktorow s. ktorzyć práwie nie ináczey iedno iáko páłcem / vkázuią wáfne wyrozumienie około tey sentencyj *RejPosWiecz*² 95v; *RejZwierc* 255; *Calep* 377a; *WujNT* 21, 267. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.*]

»łacny i (a) jasny« – *planus et perspectus Modrz* [szyk 2 : 1] (3): łacne y iáfné fá ony Zbáwićielá náłzego fłowá/ ktore prawdźiwá Ciáá iego bytność/ w tey Swiátości pokázuią. *KuczKat* 170; *ModrzBaz* 30; *CzechEp* 155. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»jasny a łatwi« (2): *Mącz* 446a; Przeto iáfnymi á łatwimi fłowy/ ktore bez trudności wlyzycy poiąć mogą/ Pálterze wczyc będá *KuczKat* 124. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»jasny i (a) niewátpliwy« (3): *KromRozm III* O6; *CzechRozm* 100v; zażby/ weyźrzawlyzy zaráz w te ták iáfné y niewátpliwé fłowá Chriřtułowe/ tego nie ofádzil *CzechEp* 53. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»odkryty i jasny« (1): bołtwo [...] zátáione nie odkryte y iáfné [...] fzátáná z ieziorá mocy piekielnych wyćiągnęło. *CzechEp* 150.

»jasny i (a) osobliwy« = *specialis et expressus JanStat* [szyk 2 : 1] (3): *RejPos* 137v; áni zgoáá dla żadney rzeczy procz iáfné^{go} y ofobliwe^{go} rofkazánia fłowá Boże^{go} nikogo prześládownáć *CzechEp* 27; *SarnStat* 1095. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»jasny i otworzysty« [szyk 5 : 1] (6): Vpásć mu w tym vporze y przeciw prawdzie ták iáfney y otworzyftey. *CzechEp* 269, 160, 167, 213; *Calep* 812a; *OrzJan* 10. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»[nie] pewny i (a, ani) jasny« [szyk 8 : 2] (10): Sámo w íobye [słowo boże] ták pewne á yáfne/ íz niv pewnyeyffego áni yáfnyeyffego nyemálsz. *KromRozm III* B8, B8, C, C3; *WujJud* 41; *CzechRozm* 229, 234; *LatHar* 285; *KołąkSzczęśl* A2v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»jasny i (a) prawdziwy« (3): *RejAp* 191; Co íię wízytko naprzod íámym íłowem Bożym iáfny y prawdziwym pokázowác będzie *CzechEp* 109, 217. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»prosty i (a) jasny« = *simplex et apertus* *Modrz* [szyk 7 : 1] (8): *ModrzBaz* 98; *CzechEp* 154 [2 r.], 161, 187, 312; *CzechEpPORz* **2v; przedsię to wízytko/ co ku zbáwieniu należy/ profitymi y iáfnymi íłowu nápisano íeft. *NiemObr* 81.

»jasny a (i) przeźroczysty« (3): *RejAp* 14, 14v; ktorými íie vpornie/ a práwie óslep íprzećiwiáią prawdzie iáfney y przeźroczyftey *CzechRozm* 164v.

»jasny a rządny« (1): *Dialectica*, Latine disputatoria, vel ars disserendi, Nauká dísputowáńia/ to yeft gadáńia á rozmawiańia/ albo też yáfnego á rządnego píńania o wízelákich rzeczách. *Mącz* 84c.

»szczyry i (a) jasny« [szyk 7 : 5] (12): *KromRozm II* b4; dla vtráćenia iáfney kęńá párteki íwoiey boi íie chocia y widzi ízczyrą á iáfńą prawdę wyznáwác íey *RejAp* 179, 43v, 63, 67; *RejPos* 37; *WujJud* 234v; *CzechRozm* 62; *CzechEp* 68, 122; ná ízczyrym/ y iáfny íłowie Bożym/ wiáre íwá fundiá *NiemObr* 94; *Paprup* F3v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»jasny a (i) wiadomy« [szyk 1 : 1] (2): przeciwko wiadomyi a iáfnyi práwdzie/ mocnie vpornie ítoiąc *MurzHist* L4; *Mącz* 502a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»jasny, (a, i) widomy« [szyk 4 : 3] (7): *Mącz* 405c; *GórnDworz* Bb7v, Mm5; *RejPos* 228v; íedńák kftáit y írzodek tego przerzenia [lege: przeźrzenia] táiemnego/ dał nam Pan Bog iáfny y widomy. *WujJudConf* 68; *SkarŻyw* 92; *WujNT* 139 marg.

»jasny i wyraźliwy« (3): á my mamy zá íobą/ opócz wíela íńszych íwíádectw/ iáfne y wyraźliwe íłowá páná nálsze⁸⁰ *NiemObr* 106, 32, 93.

»jasny i (a) żrzetelny« (4): *SarnUzn* D4v; Gdyż tedy nie tylko rzeczą/ ále iáfnyimi á żrzetelnyimi íłowu/ okázúie íie to *NiemObr* 79, 93, 145.

N sg f w funkcji przysłowka: »jasna« [w tym: (to) jasna (4), jasna jest (4), to jest jasna (3) ... íż] (11): *SienLek* 142; Otoż to iáfna íż Prorocy o íynu człowieczym píńáli *CzechEp* 308, 116, 125, 188, 363; *Paprup* F3; Y z Páwłá í. iáfna íeft/ że która ídzie zá drugiego mężá/ poki pírwízy żyw/ íeft cudzołóńicą. *WujNT* 80, 80, 93; *WysKaz* 35.

5. O wzroku: bystry, ostry (22) :

Wyrażenia: »jasne oczy« (10): Też vczynek barzo vžiteczny [...] oczy iáfne czynić/ vfy ku íluchu naprawiac/ y íne człónki ímyfflow potwierdzác. *FalZioł I* 34v, I 19d, 120d; *GlabGad* B5v; Gdzic [!] ía też iáfne oczy mam Drobne pyńmo íemy czytam. *RejKup* h8v; *SienLek* 64; *KochSat* B4; *RejAp* 10v, 148v; *RejZwierc* 184v.

»jasny wzrok« = *claritas oculorum* *Mącz* (9): *FalZioł* II 5a, 9c, 11a; Też dał pan Bog iafny wzrok/ bych my iem potrzałi [!] Na każdego bępiecznie *RejJóz* E2v; *Caligo*, *Niedoyźrzę/* nie mam yafnego wzroku. *Mącz* 31d, 55d, 259c; *Górndworz* T3; *SkarŻyw* 147.

Szereg: »jasny a (i) ostry« (2): *FalZioł* V 90v; *Oculissimus*, Bárzo yafny á oftry wzrók/ máyacy. *Mącz* 259c.

W przen (2) :

Wyrażenia »jasne [= *widzące wiele*] oko« (2): A przeto iż Vrodzoność twą znam miedzy wŹytkiem i ftany iafnego á przeltronego y oká y baczenia/ zdało mi fie to żałoŹne náŹe ípolne vŹkarżanie wŹzey Korony o tho zle/ nie do kogo inego nápiŹáć/ iedno do vrodzoności twoiey. *RejZwierc* 182; *ArtKanc* L10v.

6. O głoŹie: dŹwięczny, czysty, pewny (7) :

Wyrażenie: »jasny głoŹ« [*szuk 2 : 2*] (4): *BielKron* 32; *RejAp* 11v; był on [*Antyjoch*] licá krafne^g/ wzroftu vroŹlego/ ímyŹlu mádrzego/ głoŹu iafnego/ Źercá ŹmiáŹe^g/ á ku wŹzem vczynkom rycerŹkim przewaŹny był. *HistRzym*; *SkarŻyw* 310.

»jasnym głoŹem« = *wyraŹnie, jawnie; clara vox* *Modrz* (3): Y będe Źobie chędoŹył myŹl moię [...] á iafnem głoŹem będe wyznáwał przyięte dobrodziejŹtwá odćiebie *RejPs* 37v; *Mącz* 278d; *ModrzBaz* 67v.

7. OdwaŹny, otwarty (2) :

Wyrażenia: »jasne a nie zakryte czoło« (1): A ítraŹny huff káŹdemu nieprzyiacielowi bywa gdzie Polak fwe iafne á nie zákryte czoło ukaŹe. *RejZwierc* 185.

»jasnymi oczyma« = *bez lęku* (1): Źali fie domnimawaŹ Źaby [.] kto weŹoŹym obliczim á iafnymi oczyma ímierz podiaŹ [...] á ktoby to w Źobie miaŹ ten na wielkie rzeczy poŹtawion ieŹt. *BielŻyw* 145.

8. Łaskawy, Źyczliwy (2) : Miękki łacny vmyŹł/ day ku proŹŹacemu/ Iafny y gorácy w chęci ku bliŹniemu. *GrabowSet* N3v; Ani pláŹ gdyć Fortuná twarŹ iafná pokaŹe/ Ni fie moŹtem kładŹ gdy cię niepogodá Źkarze. *RybGęŹli* C.

9. Jako skłádnik tytułu grzecnoŹciowego [w tym: *sup* (241)] (247) : *NayasnieyŹy* m. *Hospodarv* dayem vvedzenie v.k.m. yz wielká trudnoscŹ mam od Turkow *LibLeg* 11/44; *HistAl* E7; *NaiáfnieyŹego* MáieŹtatu W.K.M. *Źyczliwy* ŹłuŹebnik *BibRadz* I *3; álbo Źobie thy tytuŹy przywłáŹczamy náŹwięŹy/ náŹogofłáwiońŹy/ námiŹoŹciwŹy/ náiaŹnieyŹy. *RejAp* 38v; nowy Nowe^g *Przymierza* przekłád/ pod iafnym imieniem W. Mći me^g miŹoŹciwego Páná wydác vmyŹliem. *BudNT przedm* a2v; *SkarKaz*)(2; odnawiamy Státut/ áby ŹiemŹcy Pifarze záchowáli fie wedle Státutu *NaiáfnieyŹego* Oycá náŹęgo [*iuxta statutum serenissimi olim parentis nostri* *JanStat* 501] *SarnStat* 821, 10 [2 r.], 886, 888, 945, 1096.

Zestawienia: »NajaŹnieŹszy Cesarz« [*szuk 2 : 1*] (3): *HistAl* C5v; *NawielmoŹnieŹy/ NaiáŹnieyŹy/ MiŹoŹciwy/ v* KrzeŹcijanow wybrány Cefárzu Ferdynandzie. *BielKron* 331v; *SarnUzn* G5v.

»NajaŹnieŹszy Krol« [*w tym: NajaŹnieŹszy, MiŹoŹciwy Krolu* (V sg (54), V pl (3)) (57); *NajaŹnieŹszy + imię + Krol* (13)] = *Rex Serenissimus* *JanStat* (106): [*WyraŹono*] Za panowaniá náiaŹnieyŹęgo *Zygmunta* krola PolŹkiego pana náŹęgo miŹoŹciwego. *OpecŻyw* [194]; *MetrKor* 40/811; *KłosAlg* Gv; *LibLeg* 4/26, 9/49v, 10/61v, 62, 153 (25); *SeklWyzn* ktv, nlb 3v, g4; *RejJóz* K7; *MurzNT* A2; *Diar*

20, 65, 69, 75 [2 r.], 83; *DiarDop* 104, 105; O wzruźże w łobie Naiáśnieyfzy á Miłóściwy Krolu ferce miłofierne krolewńkie *LeszczRzecz* A5v, A5; *BibRadz* I *2; *OrzQuin* Q [2 r.]; *SarnUzn* A2 [2 r.]; *GórnDworz* A2; *HistRzym* 68; *RejPos* A3; *WujJud* A2 [2 r.], A5v; *WujJudConf* 3, 8; Twoiá to tedy rzecz ieft/ O Naiáśnieyfzy Krolu [*Tuum est igitur, Rex/* takie Vrzędniki [...] dáwác/ ktorziby pokoiu domowego wielce bronili. *ModrzBaz* 31; *ModrzBazBud* ¶6; *KmitaPsal kt*; *ActReg* 30, 33, 105, 115, 137; *OrzJan* 3, 72, 91, 92, 100 (14); *SarnStat* *3 [2 r.], *3v, 108, 134, 608 (21); *KlonKr kt*; *PowodPr* 2 [2 r.]; *SkarKaz*) (2,) (3v; Do Naiáśnieyfzého trzeciego ZYGMVNTA Krolá Polfkiego. *CzahTr* F4v.

»Najaśniejsza ((a) Miłóściwa) Krolowa« (5): *MetrKor* 61/223v; WŁafnie mi fie ifcie zdało/ a z wiela przyczin Naiafnieyfza á miłóciwa Krolowa thy kxiąski W K M przypifać *RejJóz* A2; *SkarŻyw* A2; *KlonKr kt*; *SiebRozmysł* [A2].

»Najaśniejsze, Jasne Ksiązę [w tym: o królu, wg schematu: *Najaśniejsze Ksiązę + imię (a. pan + imię) + Krol [jaki]* (50)]« = *Serenissimus Princeps JanStat* [szyk 53 : 1] (50 : 4); *ZapWar* 1513 nr 2063, 1528 nr 2421; *MetrKor* 34/287v, 288 [2 r.], 37/1, 1v [2 r.], 2 (10); *SeklWyzn ktv*; *MurzNT* A2; Królá Páná náłzého/ nigdy Litwá Iálnym Ksiązęciem/ ále Naiafnieyfzym Królem záwłze zowie *OrzQuin* Q; *GórnDworz* A2; *StryjKron* 667; *RejPos* A3; zá pomocá łáski Bożey Naiáśnieyfze Ksiązę Páná Władyfławá Krolá Polfkiego [...] zá Królá y páná łobie wzięli. *SarnStat* 8, 35, 70, 181, 183, 890 (35).

»Najaśniejsza Księżna« = *Serenissima Principissa JanStat* (2): Ku naiafnieyfzey Kxiężnie Izabelli Krolewnie Polskiew na ten czas Krolowey Węgierskiew y Czeskiew/ krotka przemowa. *RejJóz* A2; *SarnStat* 179.

»Najaśniejszy, Jasny Pan« [zawsze o królu; w tym: *Najaśniejszy, Miłóściwy Pan* (3), *Najaśniejszy Zygmunt III Pan* (1)] = *Serenissimus Dominus JanStat* (51 : 1); *MetrKor* 34/268; *LibLeg* 6/114v [2 r.], 158v [2 r.]; Naiafnieyfzy moy panie miłóciwi krolu Raczył dzys pan bog dzywnie vlzyć mego bolu *RejJóz* Qv, Lv; *GroicPorz* b4v, c2v, i2; *Diar* 45 [2 r.], 48; *BibRadz* *2; *LeovPrzep* D2; *OrzJan* 3; *SarnStat* 1000 [2 r.], 1087 [3 r.], 1091, 1092, 1094 (36).

»Najaśniejsza Pani« (3): Ty fłowa Plátonowy náiafnieyfłá panij/ panij Elzbiétá krolewna Polfká á poty^m kłięzna Legnitzká bączątž [...] ten ninieyfłý żywot pana Iezufow wypifátž dala. *OpecŻywSandP ktv*; *SkarŻyw* A2; *SiebRozmysł* [A2].

»Najaśniejsza Panna« (1): Przeto też ty náiafnieyfłá panno/ chceifli przydz ku ftádlu dofkonalému [...] máfł fie w żywocie Iezufa obieratz *OpecŻywPrzedm* C4v.

»Wasza, Jego Najaśniejsza Miłóść« [szyk *zmienny*] (4 : 4): iuz fie ták przyiaźn iego naiafnieyfzey miłóci przyięła y mnoży fie *BielKron* 332; aby wałzá Naiafnieyfza C. M. tym źrzetelniew y pewniew obáczyć raczył *BielKron* 332, 332 [6 r.].

10. Zestawienie w funkcji n-loc: »Jasna Gora« (2) : *KrowObr* 134v; Látá 1382. Władziłław ná ten czas kfyązę Opolfkie/ Wieluńkie/ y Dobrzyńkie/ kościoł na iáfney gorze w Częfłochowey záložyl *BielKron* 379v.

Synonimy: **1.** błyszczący, światły, świecący; **a.** okazały, ozdobny, sławny, spaniły, świetny, wyborny, znaczny, znakomity, znamienity; **2.** czysty, pogodny; **3.** biały, czysty; **b.** czysty, przeźroczysty, przeźrzysty; **4.** dokładny, doskonały, dostateczny, dowodny, isty, jawny, łączny, łatwi, niewątpliwy,

odkryty, otworzysty, pewny, prawdziwy, prosty, przeźroczysty, rządny, wiadomy, widomy, wyrażliwy, wywodny, żrzetelny; 5. ostry.

Cf JASNOBRUNATNY, JASNOBRWI, [JASNOCISAWY], JASNOCZERWONY, JASNOFIJOLKOWY, JASNOGORĄCY, JASNOMODRY, [JASNOPIĘKNY], JASNOROST, JASNOSZPAKOWATY, JASNOŚWIETNY, [JASNOTKANY], JASNOWDZIĘCZNY, [JASNOWSCHODNY], [JASNOWSCHODZĄCY], JASNOŻOŁTY, NIEJASNY, POJASNY, PRZEJASNY, PRZYJAŚNIEJSZYM

LW